

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УПРАВЛІННЯ ТУРИЗМУ ТА КУРОРТІВ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ
ВІЙСЬКОВОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ІМЕНІ ІВАНА БОБЕРСЬКОГО

АЛЬТЕРНАТИВНИЙ ТУРИЗМ

Матеріали III Всеукраїнської
науково-практичної конференції
з міжнародною участю,
присвяченої 20-річчю заснування кафедри туризму

17–18 жовтня 2024 року

Львів
ЛДУФК імені Івана Боберського
2025

УДК 338.48-028.82(08)

A56

*Рекомендувала до опублікування вчена рада
Львівського державного університету фізичної культури
імені Івана Боберського
(протокол № 5 від 30 січня 2025 року)*

Альтернативний туризм : матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (17–18 жовтня 2024 року). – Львів : ЛДУФК ім. Івана Боберського, 2025. – 362 с.

Збірник містить матеріали доповідей учасників конференції, присвячених широкому колу проблем пошуку альтернативних шляхів розвитку туризму в Україні, її регіонах і на глобальному рівні.

Видання може бути корисним для науковців, викладачів, фахівців-практиків туризму, представників органів влади й місцевого самоврядування, громадських організацій, здобувачів освіти всіх рівнів.

За зміст матеріалів відповідають автори.

УДК 332.122:379.84 (477.82)

**ПРИРОДНО-РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ І РЕКРЕАЦІЙНА
ПРИДАТНІСТЬ ОЗЕР ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

Леонід Ільїн

*завідувач кафедри готельно-ресторанної справи,
туризму і рекреації*

*Волинський національний університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк*

Актуальність рекреаційно-туристських досліджень та оцінювання природно-ресурсного потенціалу зумовлена: 1) значною поширеністю природних та штучних водойм; 2) відсутністю комплексної оцінки рекреаційного природного потенціалу акваторій водойм; 3) потребою обґрунтування раціонального використання рекреаційних і туристичних ресурсів водойм, забезпечення розроблення оптимальних схем їх використання.

Високий рівень урбанізації, інтенсифікація промислового й сільськогосподарського виробництва та комп'ютеризація сприяють зростанню потреб людини у повноцінному відпочинку. Важливим чинником організації рекреаційної діяльності та санаторно-курортного комплексу є озера. Здоров'я відпочивальників залежить від стану води в озерах, які використовуються з рекреаційною метою. Зростає спектр забруднювачів (радіоактивні, токсичні, біологічні та ін.), які здатні завдавати значної шкоди не лише екосистемам водойм, але й здоров'ю людини.

Для визначення рівня рекреаційної придатності озер застосовують підходи з використанням інтегральних (загальних) і покомпонентних (окремих) оцінок [1, 3, 5]. Компонентний підхід містить такі критерії: медико-біологічний (безпека водної рекреації для відпочивальників), технологічний (наявність

і можливість створення умов для реалізації конкретних видів відпочинку), психолого-естетичний (чисті пляжі й вода), відсутність домішок та ін. [3]. Покомпонентні оцінки є кількісними і якісними характеристиками взаємопов'язаного набору властивостей акваторії води, які визначають можливість реалізації певних видів рекреаційної діяльності (контактні, безконтактні, промислові). За покомпонентного оцінювання перелік окремих показників, які визначають можливість рекреаційного використання води, залежить від мети дослідження і часто має неоднозначне трактування. Потреба застосування окремих оцінок зумовлена тим, що оцінювати рекреаційну придатність води в цілому для відпочинку не можна, не оцінюючи окремі елементи, їхній склад і властивості.

Результати таких оцінювань дозволять кількісно оцінити потенційні можливості водойм для реалізації конкретних видів відпочинку, а також виявити чинники, які обмежують рекреаційне використання озер та їхніх водозборів. Виявлені чинники сприятимуть установленню причин, за яких неможливо використовувати природний рекреаційний потенціал озер, та розробленню заходів, спрямованих на поліпшення стану озер для розширення спектру рекреаційних послуг.

Для оцінювання рекреаційного природного потенціалу озер доцільно використовувати методику, яка містить такі головні блоки: характер рекреаційного освоєння природних і штучних водойм (екстенсивний, інтенсивний); структура видів рекреаційної діяльності (контактні, безконтактні, промислові); система цільових критеріїв і показників якості водойм; комплексне оцінювання водойм для конкретних видів рекреації; регіональне й басейнове зонування водойм та їхнього узбережжя [3].

На основі структури видів рекреаційної діяльності та специфіки місцевих проблем водойм (радіоактивне, токсичне,

мікробне забруднення тощо) формується система цільових критеріїв і показників, які за функціональним призначенням та внутрішнім змістом поділяють на загальні, особливі, специфічні й індивідуальні [2, 4]. До загальних належать показники якості акваторії: гідрофізичні (вміст завислих речовин, прозорість, колірність), органолептичні (домішки, запах і смак води), гідрохімічні (водневий показник, БПК₅, ГПК, розчинений кисень), гідробіологічні (біомаса синьо-зелених водоростей, вміст хлорофілу), кліматичні чинники. Особливі показники: специфіка сучасного радіаційного (Cs137, Sr90, ізотопи Pu239 та Am241), токсичного (Hg, Pb, As, Ni, Cd, Cu, Zn, Cr та ін.) і мікробного забруднення водойм. Специфічні показники потрібні для здійснення лише окремих видів рекреації: підводного плавання та промислових видів відпочинку. До них належать: кількісне та видове розмаїття іхтіофауни, біомаса підводних макрофітів. Індивідуальні показники регламентують технічну безпеку здійснення контактних і безконтактних видів відпочинку: морфометричні та літологічні показники (площа мілководдя із надводною рослинністю, глибина, ширина, довжина і площа, площа заростання дзеркала водойми підводними макрофітами).

Усі цільові показники за рівнем їхньої сприятливості для відпочинку на водоймах поділяють на дуже сприятливі, сприятливі, обмежено сприятливі та несприятливі відповідно до рівня, комфортності та безпеки який вони забезпечують [3]. У світі для встановлення ступеня рекреаційної придатності водних об'єктів найчастіше використовують методи, що ґрунтуються на системі бальних оцінок, картографічному аналізі, системі біоіндикаторів.

Проведені дослідження дали змогу запропонувати підходи до оцінювання рекреаційних ресурсів водойм області та доповнити відомі методи оцінювання рекреаційних ресурсів.

Придатність озер до рекреаційного використання оцінюють на основі системи цільових критеріїв і показників та допустимих величин характеристик. Дослідження водних об'єктів Волинської області засвідчує, що для більшості озер регіону характерні сприятливі умови для організації на їхній базі тих чи тих видів рекреаційної діяльності. Установлено, що 166 озер (71,5 % від загальної кількості всіх озер) мають сприятливі умови для купання; 58 озер (25 %) – сприятливі умови для організації відпочинку із застосуванням веслових човнів; на 43 озерах (18,5 %) можлива організація відпочинку із залученням байдарок і каное та спортивних змагань із цих дисциплін; 52 озера (22,4 %) мають сприятливі умови для занять академічним веслуванням; 46 озер (19,8 %) є сприятливими для проведення рекреаційної діяльності, пов'язаної з використанням водних лиж; 21 озеро (9,1 %) придатне для організації відпочинку із залученням моторних човнів і проведення змагань із моторного спорту; 46 озер (19,8 %) мають сприятливі умови для організації відпочинку з використанням вітрильних човнів, про що свідчать показники озер (головним чином площа); 162 озера (69,7 %) сприятливі для організації пляжного відпочинку; на 39 озерах (16,8 %) доцільно організовувати підводне плавання (дайвінг, фрідайвінг), виходячи насамперед із показників середньої глибини озера та прозорості води [2–3].

Отже, для визначення природно-ресурсного потенціалу та рекреаційної придатності водойм доцільним є використання покомпонентних та інтегральних оцінок, системи бальних оцінок та ін. Ураховуючи значну кількість різноманітність підходів, доцільними є розроблення та впровадження узагальненого науково-методичного підходу до оцінювання рекреаційної придатності водойм, у якому одночасно використовують різні аспекти (бальнеологічний, біотичний,

екологічний, естетичний тощо). Це сприятиме комплексному оцінюванню природно-рекреаційного потенціалу озер.

Список використаних джерел

1. Ільїн Л., Ільїна О. Теоретичні та прикладні аспекти комплексного оцінювання рекреаційно-туристичного потенціалу природних і штучних водойм. Альтернативний туризм: матеріали II Міжнародного науково-практичного семінару (Львів, 21 вересня 2023 р.). Львів: ЛДУФК ім. Івана Боберського, 2023. С.143–146.

2. Ільїн Л. В., Каліновський Д. І., Ільїна О. В. Рекреаційне оцінювання природного потенціалу водойм Українського Полісся. Географія та туризм. 2010. Вип. 9. С. 65–70.

3. Каліновський Д. І. Рекреаційні ресурси озер Волинської області: оцінювання та конструктивно-географічні засади раціонального використання : автореф. дис. ... канд. геогр. наук : 11.00.11 / Д. І. Каліновський ; Харк. нац. ун-т імені В. Н. Каразіна. Харків, 2014. 20 с.

4. Каліновський Д. І. Оцінка рекреаційної придатності озер Волинської області за морфометричними параметрами. Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Географічні науки. 2011. Вип. № 9. С. 138–143.

5. The State of Texas Water Quality Inventory. 12-th edition / Published and Distributed by the Texas Natural Resource Conservation Commission. Austin, Texas, 1995. 23 p.

Мирослава Данилевич, Вікторія Гуцуляк РОЛЬ ТУРИСТИЧНИХ АГЕНЦІЙ У ЗБЕРЕЖЕННІ ТА РОЗВИТКУ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ	26
Olha Zhdanova, Liubov Chekhovska, Maryana Luzhna URYSTYKA KULTUROWA.....	29
Леонід Ільїн ПРИРОДНО-РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ І РЕКРЕАЦІЙНА ПРИДАТНІСТЬ ОЗЕР ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ	32
Ольга Ільїна БЕЗБАР'ЄРНЕ СЕРЕДОВИЩЕ У СФЕРІ ТУРИЗМУ МІСТА ЛУЦЬКА: АНАЛІЗ ТА ОПТИМІЗАЦІЯ	37
Надія Копер ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОСТІ РЕАЛІЗОВАНОГО ПРОЄКТУ НА ПРИКЛАДІ МУЗЕЙНО-КРЕАТИВНОГО ПРОСТОРУ «ГУЦУЛЬСЬКА СВІТЛИЦЯ»	42
Оксана Крупа ОЦІНКА СУЧАСНОГО СТАНУ ТА ПРОБЛЕМ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНКЛЮЗИВНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ	46
Мар'яна Лужна, Оксана Гузій, Ольга Жданова, Уляна Шевців ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ДЕФІНІЦІЙ У ТУРИЗМІ	50
Ірина Мігус, Оксана Крупа, Мирослава Стадник ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДУ ДЕНДРИТІВ ДЛЯ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ	53
Дмитро Петришин, Наталія Павленчик ОСНОВНІ АСПЕКТИ ВІДНОВЛЕННЯ ГАЛУЗІ ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ ПІСЛЯ ЗАКІНЧЕННЯ ВІЙНИ	57
Денис Подпіснєв ВАНДАЛІЗМ ЯК НЕГАТИВНИЙ ПРОЯВ МАСОВОГО ТУРИЗМУ	59

Наукове видання

АЛЬТЕРНАТИВНИЙ ТУРИЗМ

Матеріали
III Всеукраїнської науково-практичної конференції
з міжнародною участю
присвяченої 20-річчю заснування кафедри туризму
(17-18 жовтня 2024 року)

Випусковий редактор – **Оксана БОРИС**
Редактор – **Єлизавета ЛУПИНІС**

Підписано до друку Формат 60x84/16.
Папір офсет. Гарнітура Calibri. Друк цифровий.
Ум. друк. арк. 21,16. Обл. вид. арк. Наклад прим. Зам. №

**Львівський державний університет фізичної культури
імені Івана Боберського**

Редакційно-видавничий відділ
79007, м. Львів, вул. Костюшка, 11
тел. +38 (032) 261-59-90
<http://www.ldufk.edu.ua/>
e-mail: redaktor@ldufk.edu.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготовлювачів
і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 6963 від 5.11.2019 р.